

06/03/2026

Ο Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος στην παρουσίαση του βιβλίου «Η Κύπρος στο παρά πέντε και οι ευθύνες των Αθηνών»

[Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου](#)

Την Πέμπτη, 5 Μαρτίου 2026, παρουσιάστηκε, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, το βιβλίο του κ. Γιώργου Καμηλάρη «Η Κύπρος στο παρά πέντε και οι ευθύνες των Αθηνών». Το παρών έδωσαν εκκλησιαστικοί, πολιτικοί και πολιτειακοί αξιωματούχοι και πλήθος κόσμου.

Το βιβλίο παρουσίασαν, εξηγώντας τα γεγονότα που ιστορούνται και την

προσέγγιση του συγγραφέα, ο Διευθυντής του Κυ.Κε.Μ. κ. Χρήστος Ιακώβου και ο δημοσιογράφος κ. Πάυλος Παύλου. Προηγήθηκε χαιρετισμός από τον **Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ.κ. Γεώργιο**. Η εκδήλωση, την οποίαν συντόνισε ο φιλόλογος κ. Στέλιος Παπαντωνίου, ολοκληρώθηκε με αντιφώνηση από τον συγγραφέα, ο οποίος απευθύνθηκε, εναγωνίως, και στο συναίσθημα.

Όπως τονίστηκε από όλους, ο κ. Καμηλάρης εξιστορεί και προβληματίζεται, οδηγείται σε συμπεράσματα στηριγμένος σε πηγές και βιβλιογραφία. Δεν κατηγορεί τον ελληνικό λαό, αλλά τις κυβερνητικές πολιτικές. Κυρίως, όμως, ο συγγραφέας πασχίζει να αφυπνίσει, με αίσθηση της ευθύνης έναντι των απογόνων. «Το βιβλίο το οποίο παρουσιάζουμε σήμερα, αποτελεί όμως μία κραυγή αγωνίας, αφού, αν δεν υπάρξει από πλευράς Ελλάδας έμπρακτη εθνική αφύπνιση και εμπλοκή στο εθνικό μας θέμα, ο ελληνισμός της νήσου κινδυνεύει με αφανισμό», επισήμανε ο Αρχιεπίσκοπος. Ο ίδιος τόνισε τη συμβολή του βιβλίου «στον εθνικό προβληματισμό και στο αγώνα των Ελλήνων Κυπρίων για εθνική δικαίωση και επιβίωση».

Άλλωστε, όπως έγραψε και ο Κωστής Παλαμάς, «Χρωστάμε σ' όσους ήρθαν πέρασαν, θά 'ρθουν, θα περάσουν. Κριτές θα μας δικάσουν οι αγέννητοι, οι νεκροί».

Σωτηρούλα Βασιλείου, Δρ Ιστορίας

Ακολουθεί η παρουσίαση του βιβλίου απο τον Δημοσιογράφο κ. Παύλο Παύλου:

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΜΗΛΑΡΗΣ «Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΤΟ ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ»

Μακαριώτατε,

Κυρίες και κύριοι,

Το καινούργιο βιβλίο του ακούραστου ερευνητή και ενεργού πολίτη Γιώργου Καμηλάρη, με τον αποκαλυπτικό τού περιεχομένου του τίτλο «Η Κύπρος στο παρά πέντε και οι ευθύνες των Αθηνών», συνιστά κραυγή αγωνίας και έκφραση έντονου προβληματισμού. Και τούτο συμπυκνώνεται στη φράση του συγγραφέα: «Αν δεν συμβεί κάτι το συγκλονιστικό ώστε να ανατραπεί η ισχύουσα γεωπολιτική και γεωστρατηγική κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και αν το Κυπριακό δεν καταλάβει κορυφαία θέση στην εξωτερική πολιτική της Ελλάδας, οι Έλληνες της Κύπρου κινδυνεύουν να γίνουν η τελευταία γενιά στον τόπο που γεννήθηκαν».

Δεν είναι, πιστεύω, υπερβολή να λεχθεί ότι το βιβλίο αυτό γράφτηκε και διαβάζεται με πόνο ψυχής. Είναι μία πράξη επώδυνης αυτογνωσίας, καθώς ο συγγραφέας αποκαλύπτει και αναδεικνύει γεγονότα και αλήθειες που, για προφανείς λόγους, κρατάμε στο κλειστό ντουλάπι της συλλογικής μνήμης και δεν τολμούμε να εξωτερικεύσουμε.

Η έρευνά του τον οδηγεί σε μία ξεκάθαρη όσο και απόλυτη για τον ίδιο τεκμηρίωση ότι «το Κυπριακό δεν αποτέλεσε ποτέ μείζον εθνικό θέμα στην εξωτερική πολιτική της Ελλάδας για τη δικαίωση του οποίου άξιζε να αγωνιστεί η χώρα».

Σε πολλά σημεία του βιβλίου είναι διάχυτη η έγνοια του συγγραφέα να μην εκληφθεί λανθασμένα η επικριτική προσέγγισή του προς την Ελλάδα. Τονίζει δε ότι άλλο κυβερνήσεις και άλλο ο ελληνικός λαός, που συμπαραστάθηκε με πάθος και κατέθεσε θυσίες αίματος για την ελευθερία της Κύπρου. Δεν παραβλέπει ότι έγιναν λάθη και από κυπριακής πλευράς. Διευκρινίζει όμως ότι στο παρόν του σύγγραμμα επικεντρώνεται στην ελλαδική πλευρά, για να αναδείξει όσα έγιναν και όσα δεν έγιναν, τα οποία όχι μόνο δεν ωφέλησαν αλλά έβλαψαν την Κύπρο.

Αυτή η οδυνηρή διαπίστωση μού θύμισε συνειρμικά μία άλλη κραυγή αγωνίας, που εκφράστηκε μετά την προδοσία του 1974 από τον αγαπημένο φίλο Μιχάλη Πασιαρδή στο πολυσυζητημένο ποίημά του «Είμαστε Έλληνες», οι δραματικοί στίχοι του οποίου έγιναν τραγούδι από τον Μιχάλη Χριστοδουλίδη στον εμβληματικό του δίσκο «Ες γην εναλίαν Κύπρον» με τη φωνή του Γιώργου Νταλάρα. Απευθυνόμενος στους εν Αθήναις Έλληνες, ο ποιητής καταγγέλλει:

«Δεν είν' η πρώτη σας φορά που μας πουλήσατε. Το 'χετε ξανακάνει, χρόνια πριν, σ' άλλους αιώνες, όταν μας ξεπουλούσατε στους Πέρσες. Και όμως ζήσαμε. Κι αντέξαμε σκλαβιές και κούρσα, τα φέραμε δεξιά με την αναβροχιά και την ακρίδα.

Είμαστε Έλληνες. Δεν καρτερούμε τίποτα από την Αθήνα.

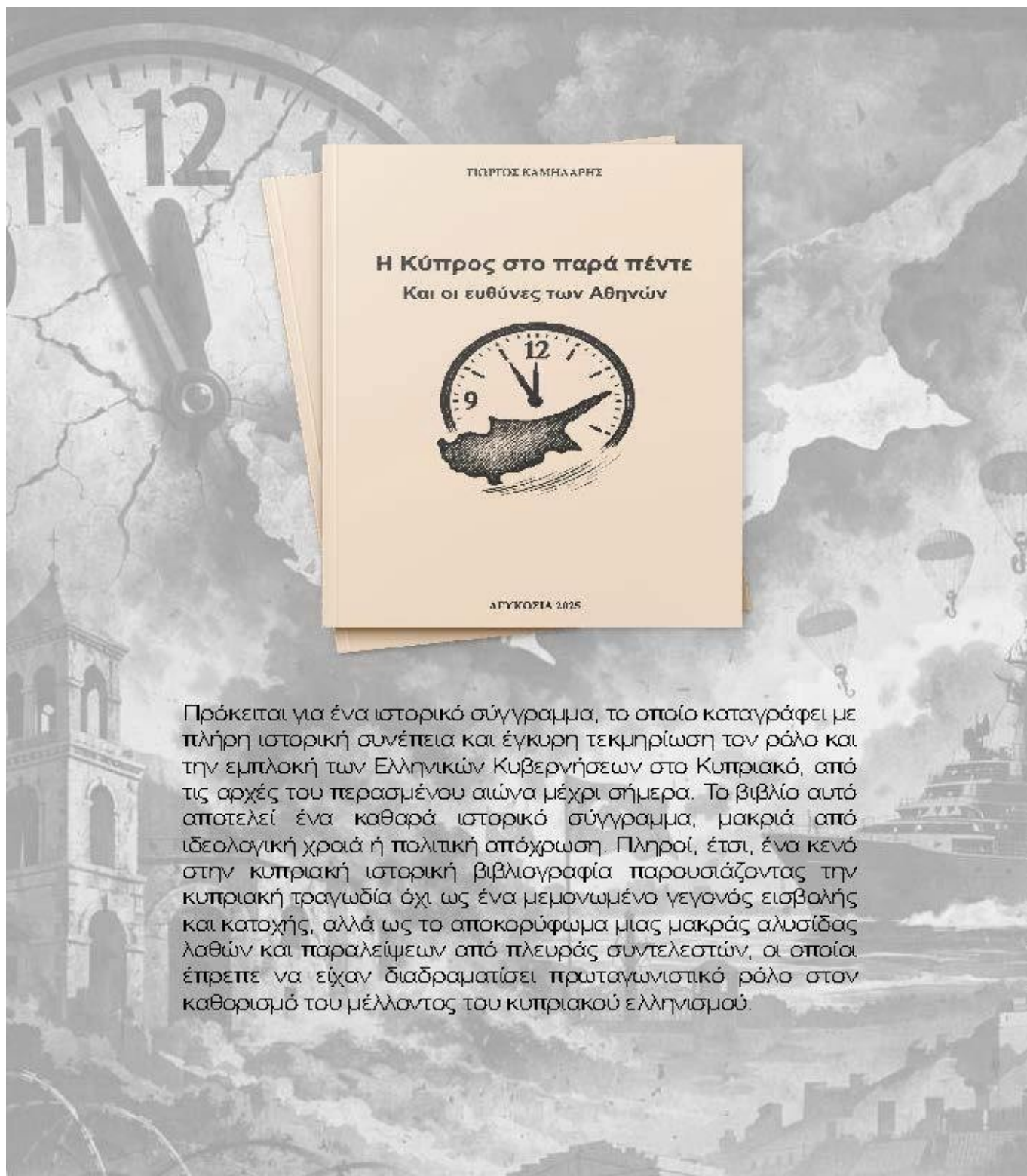
Είμαστε Έλληνες του πικρού καιρού και της απελπισίας.»

Λόγια σκληρά, που πονούν πολύ. Στο βιβλίο του, ο Γιώργος Καμηλάρης δεν προσεγγίζει συναισθηματικά, όπως ο ποιητής, το σοβαρό θέμα που πραγματεύεται. Καθώς πρόκειται για σύγγραμμα ιστορικό, καταφεύγει στο παρελθόν, στις απαρχές του Κυπριακού και σε πλήθος πρωτογενείς και άλλες πηγές, με στόχο να τεκμηριώσει την άποψή του.

Ευτυχής όσο και ελπιδοφόρος συγκυρία, η παρουσίαση του βιβλίου του φίλου Γιώργου να γίνεται τη στιγμή που ο στρατηγός Κίμων βρίσκεται συμβολικά ξανά στην Κύπρο ως υπερσύγχρονη πολεμική φρεγάτα, ύστερα από 2.476 χρόνια. Ήταν στο 450 π.Χ., όταν ο Αθηναίος στρατηγός Κίμων ο Μιλτιάδου ηγήθηκε εκστρατείας κατά των Περσών και άφησε την τελευταία του πνοή κατά την πολιορκία του Κιτίου.

Από τις αρετές του βιβλίου είναι, κατά τη γνώμη μου, η λεπτομερής παράθεση στα δέκα ξεχωριστά του κεφάλαια των σημαντικών ιστορικών γεγονότων που διαμόρφωσαν την πορεία του Κυπριακού. Κάτι βέβαια που γίνεται και σε πολλά άλλα βιβλία. Η διαφορά είναι ότι ο Γιώργος Καμηλάρης το κάμνει, βοηθώντας τον αναγνώστη να κατανοήσει το πλαίσιο μέσα στο οποίο εξελίσσονταν τα γεγονότα, για να επικεντρωθεί ακολούθως στον κεντρικό άξονα του βιβλίου του και να τεκμηριώσει την άποψή του για τις ευθύνες των Αθηνών.

Όπως υποστηρίζει, παρουσιάζεται διαχρονικά μία συνέπεια των ελληνικών κυβερνήσεων έναντι του αγώνα των Κυπρίων για Ελευθέρωση-Ένωση. Συνέπεια όμως, όχι για τη στήριξή τους, αλλά για την αρνητική τους στάση και την αποστασιοποίησή τους από τις εξελίξεις. Υπήρξε, υπογραμμίζει, «πλήρης απραξία και σιγή έναντι της Κύπρου και του αγώνα της». Για να συμπληρώσει πως αυτό που άκουγαν οι Έλληνες της Κύπρου από την Αθήνα, ήδη από το 1890. ήταν η «επαναλαμβανόμενη φράση: «Καθίστε ήσυχα και μη δημιουργείτε προβλήματα στην Ελλάδα».

Πρόκειται για ένα ιστορικό σύγγραμμα, το οποίο καταγράφει με πλήρη ιστορική συνέπεια και έγκυρη τεκμηρίωση τον ρόλο και την εμπλοκή των Ελληνικών Κυβερνήσεων στο Κυπριακό, από τις αρχές του περασμένου αιώνα μέχρι σήμερα. Το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα καθαρά ιστορικό σύγγραμμα, μακριά από ιδεολογική χροιά ή πολιτική απόχρωση. Πληροί, έτσι, ένα κενό στην κυπριακή ιστορική βιβλιογραφία παρουσιάζοντας την κυπριακή τραγωδία όχι ως ένα μεμονωμένο γεγονός εισβολής και κατοχής, αλλά ως το αποκορύφωμα μιας μακράς αλυσίδας λαθών και παραλείψεων από πλευράς συντελεστών, οι οποίοι έπρεπε να είχαν διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στον καθορισμό του μέλλοντος του κυπριακού ελληνισμού.

Προς επίρρωση των ανωτέρω, ο συγγραφέας παραθέτει σωρεία αποδεικτικών στοιχείων, από διαφορετικές χρονικές περιόδους. Ενδεικτικά και μόνο στον περιορισμένο χρόνο μιας παρουσίασης, στεκόμαστε στα εξής:

- Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ήδη από το 1914, αντιδρώντας στις συνεχείς εκκλήσεις και την πίεση που ασκούσαν οι επικεφαλής της εθναρχούσας κυπριακής Εκκλησίας και πολιτικοί παράγοντες, δήλωνε κατηγορηματικά στη Βουλή των Ελλήνων ότι δεν αποδεχόταν τη θέση ότι θα μπορούσε ένα μέρος

του ελληνισμού, που δεν βρισκόταν ενωμένο με τον ελεύθερο ελληνικό κορμό «να διευθύνει την τύχη αυτού κατά τας ιδίας αυτού εμπνεύσεις και υπαγορεύσεις των εθνικών αυτού ορμών. Αρνούμαι το δικαίωμα τούτο εις τα καθ' έκαστον τμήματα του ελληνισμού».

Ο Βενιζέλος είχε πάντοτε την πεποίθηση ότι το Κυπριακό δεν ήταν διεθνές αλλά εσωτερικό θέμα της Κύπρου και της Βρετανίας, που δεν αφορούσε την Ελλάδα.

Σαφέστατη και αναλλοίωτη ήταν η θέση του Εθνάρχη: «Όσον βαθεία και αν είναι η απήχησις που ευρίσκουν εις την ελληνικήν ψυχήν οι εθνικοί πόθοι των Ελλήνων κατοίκων των νησιών τούτων (εννοούσε την Κύπρο και τα Δωδεκάνησα), είναι αδύνατον εις το ελληνικόν κράτος να αναλάβη την υποστήριξιν τής πραγματοποιήσεως αυτών ή να ανεχθή όπως το έδαφός τους χρησιμοποιείται προς οργάνωσιν συστηματικής αντιδράσεως. Ζωτικά, ζωτικότερα συμφέροντα της Ελλάδος επιβάλλουν εις αυτήν να διατηρή σχέσεις αδιατάρακτου φιλίας και προς την Μεγάλην Βρετανίαν και προς την γείτονά μας μεγάλην μεσογειακήν δύναμιν Ιταλίαν» (η οποία κατείχε τα Δωδεκάνησα).

Όπως υποστηρίζει ο συγγραφέας, μέσα από τα γεγονότα επιβεβαιώνεται με κατηγορηματικό τρόπο ότι η Βρετανία δεν ήταν ποτέ διατεθειμένη να προχωρήσει αυτοβούλως στην παροχή ελευθερίας στην Κύπρο, αλλά ότι μέλημά της ήταν η κατοχή και η παραμονή της στο νησί στο διηνεκές. Θεωρεί, επομένως, μύθευμα ότι, αν οι Κύπριοι απέφυγαν οποιασδήποτε μορφής αντίσταση εναντίον τους, οι Βρετανοί θα προέβαιναν σε κάποια θετική ενέργεια. Οι Βρετανοί δεν επέδειξαν ποτέ τέτοια πρόθεση. Η περί του αντιθέτου αντίληψη του Βενιζέλου και των ελληνικών κυβερνήσεων δεν αποδεικνύεται βάσιμη και ορθή με κανένα τρόπο, τονίζει ο συγγραφέας.

- Η απάθεια και η αδράνεια των ελληνικών κυβερνήσεων έναντι της Κύπρου συνεχίστηκαν και μέσα στη δεκαετία του 1940-50 για μια σειρά από λόγους μεταξύ των οποίων και ο φόβος να πέσει η Ελλάδα στα χέρια των κομμουνιστών. Ο εμφύλιος πόλεμος ήταν μια εξέλιξη που αποστέρησε από την Ελλάδα κάθε δυνατότητα διεκδίκησης εθνικών δικαιωμάτων της, ένεκα της συμμετοχής της στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Είναι ιδιαιτέρως σημαντικά τα στοιχεία που καταθέτει ο συγγραφέας, ότι από τον Οκτώβριο του 1944 μέχρι και το 1955 που εκδηλώθηκε ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ, δηλαδή σε μία περίοδο 11 χρόνων, υπηρέτησαν στην Ελλάδα 26 κυβερνήσεις με μέσο όρο θητείας πέντε μήνες. Επτά (7) πρωθυπουργοί υπηρέτησαν λιγότερο από 30 μέρες. Από τους υπόλοιπους μόνο δύο (2) συμπλήρωσαν 12 μήνες. Κανένας από τους 17 πρωθυπουργούς από το τέλος του ΒΠΠ μέχρι το 1950 δεν ήγειρε ποτέ το Κυπριακό.

- Ανάλογη κατάσταση παρατηρείται και μετά το 1960. Είναι αυτή μία πτυχή του Κυπριακού που δεν μελετήθηκε επαρκώς και δεν προβλήθηκε από τους σύγχρονους πολιτικούς αναλυτές και ιστοριογράφους. Αφορά στην κυβερνητική αστάθεια που μόνιμα ενδημούσε στον ελλαδικό χώρο, με κυβερνήσεις και πρωθυπουργούς να παραμένουν στην εξουσία για πολύ μικρά χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να χειριστούν υπεύθυνα οποιοδήποτε μείζον εθνικό θέμα. Σχετικό αποκαλυπτικό γράφημα στο βιβλίο παρουσιάζει παραστατικά αυτήν την εικόνα. Συνεπεία τούτου, το Κυπριακό έχει πληρώσει ακριβό τίμημα, ενώ παράλληλα κακόπαθε σαν μπαλάκι στη διεγκυστίνδα των εσωτερικών πολιτικών αντιπαραθέσεων και σκοπιμοτήτων.

Η επίσημη Ελλάδα δεν τοποθετείται εναντίον του πόθου των Κυπρίων για Ένωση. Ομολογεί, όμως, σχεδόν κυνικά πως δεν είναι σε θέση να υποστηρίξει το δίκαιο αυτό αίτημα.

- Πολύ χαρακτηριστική εν προκειμένω είναι και η δήλωση του υπουργού Στρατιωτικών της κυβέρνησης (Θεμιστοκλή) Σοφούλη, Φίλιππου Δραγούμη: «Την Κύπρον την θέλομεν, δεν υπάρχει Έλλην που να μην την θέλει. Αλλά η λύσις μπορεί να βρεθεί μόνον μέσα εις το πλαίσιον της πολύτιμης, πολύτιμης όσο ποτέ άλλοτε, ελληνοβρετανικής φιλίας. Η τύχη μας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν της Αγγλίας.»
- Συγκλονιστική είναι και η εξομολόγηση το 1957 στη Βουλή των Ελλήνων του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή: «Η Ελλάς είναι υποχρεωμένη να διεξάγη τον κυπριακόν αγώνα εις το πλαίσιον των συμμαχιών της. Το τελευταίο αυτό καθιστά το Κυπριακόν ένα πρόβλημα με δραματικές αντιφάσεις, αφού μία ενέργεια προωθούσα το Κυπριακόν είναι δυνατόν να είναι επιβλαβής δια την ελευθέραν Ελλάδα. Υπάρχουν αντιθέτως καλές περιπτώσεις, κατά τας οποίας μία ενέργεια ορθή διά την εθνικήν πολιτικήν να γίνεται επιζημία διά την Κύπρον».
- Ο Ευάγγελος Αβέρωφ, με καταλυτική συμμετοχή και εξέχοντα ρόλο στα περί του Κυπριακού πλάι στον Καραμανλή, επικρίνοντας τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο δήλωσε ότι ένα μικρό τμήμα του ελληνισμού δεν μπορούσε να χαράσσει την πολιτική του εθνικού κέντρου, χωρίς την υπεύθυνη εκτίμηση

των συμφερόντων όλων των τμημάτων του ελληνισμού.

Για την επιλογή των Ελλήνων Κυπρίων για Ένωση και τις κατά καιρούς επικρίσεις πολλών (που βέβαια εκδηλώνονται , (που βέβαια εκδηλώνονται όψιμα, με την εκ των υστέρων γνώση των γεγονότων), ο συγγραφέας αντιτείνει: «Με την τροπή που πήραν τα πράγματα και με ορατό τον κίνδυνο εκτουρκισμού της Κύπρου και αφανισμού του ελληνισμού, είναι κατανοητός ο φόβος και η αγωνία για το μέλλον της πατρίδας μας, αλλά δεν μπορεί να είναι λάθος ένας εθνικός προσανατολισμός δύο αδελφών λαών που απορρέει από την κοινή εθνική καταγωγή, την κοινή γλώσσα, την κοινή θρησκεία και τον κοινό πολιτισμό τους». Γεγονός που, όπως καταδεικνύει ο συγγραφέας, ακόμη και οι Βρετανοί αποικιοκράτες σε στιγμές ειλικρίνειας αναγνώριζαν με τον πιο επίσημο τρόπο, αλλά υπερτερούσαν πάντοτε τα συμφέροντά τους.

Το εύρος της ιστορικής καταγραφής εκτείνεται σε όλα τα σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν την πορεία του Κυπριακού. Για τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου διατυπώνει τη γνώμη ότι: «Τίποτε στη σύγχρονη κυπριακή ιστορία δεν καταπόνησε τόσο πολύ την Κύπρο και τον κυπριακό λαό όσο οι Συμφωνίες αυτές, των οποίων το τίμημα πληρώνουν οι Κύπριοι μέχρι σήμερα με απρόβλεπτες συνέπειες για το μέλλον».

Συνεχίζει με όσα σημάδεψαν το νησί μας μέχρι την τραγωδία του 1974 και το Σχέδιο Ανάν, για το οποίο υπογραμμίζει ότι για την ελληνική κυβέρνηση (μνημονεύει ιδιαίτερα τον Κώστα Σημίτη και τον Γιώργο Παπανδρέου και λιγότερο τον άβουλο τότε Κώστα Καραμανλή) ήταν μια καλοδεχούμενη διέξοδος, γιατί αν το αποδεχόταν η Κύπρος θα ελύετο το Κυπριακό με τον άλφα ή βήτα τρόπο και θα τερματιζόταν έτσι η αντιπαλότητά της με την Τουρκία.

Ο τίτλος «Η Κύπρος στο παρά πέντε» και το περιεχόμενο του βιβλίου δεν συνιστά έκφραση ηττοπάθειας και φόβου, αλλά ξυπνητήρι στις καρδιές των Ελλήνων. Ο συγγραφέας δεν χαϊδεύει αφτιά, δεν μετέρχεται ευχολόγια για να μοιράσει ελπίδα. Αγωνιών ψάχνει το πώς καταλήξαμε ως εδώ στην άκρη του γκρεμού, αλλά θέτει επί τάπητος και το δέον γενέσθαι.

Με τον εύγλωττο τίτλο ΕΤΣΙ ΠΙΑΣΑΜΕ ΠΑΤΟ του τελευταίου κεφαλαίου, ο Γιώργος Καμηλάρης διατυπώνει σαφή προειδοποίηση πως, αν δεν να γίνουν όσα πρέπει, η Κύπρος θα προστεθεί στη θλιβερή αλυσίδα των χαμένων πατρίδων: Σμύρνης, Πόντου και Βορείου Ηπείρου.

Φίλε Γιώργο, κοπιώδης η ερευνητική και συγγραφική σου προσπάθεια. Αξιόλογο και αξιοπρόσεκτο το αποτέλεσμα. Καλοτάξιδο να είναι το βιβλίο σου.

